

Лілія Філюк,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри суспільних наук,
Одеський національний медичний університет
<https://orcid.org/0009-0009-0448-2207>
м. Одеса, Україна

**Викладання англійської мови за професійним спрямуванням
у медичних закладах вищої освіти: особливості авторської
методики і результативність її застосування**

**Teaching English for specific purposes in medical higher education
institutions: features of the author's methodology
and its effectiveness**

Анотація. У статті розглядаються особливості авторської методики викладання англійської мови у медичних закладах вищої освіти, яка ґрунтується на модульному підході та інтеграції теоретичних і практичних аспектів навчання. Запропонована методика передбачає структурування навчального процесу за схемою, що поєднує кілька теоретичних занять із практичними сесіями, дозволяючи студентам поступово засвоювати професійну лексику та ефективніше застосовувати її у спеціалізованому середовищі. Такий підхід сприяє розвитку навичок усного та письмового мовлення, розширенню словникового запасу, покращенню аудіювання та підвищенню загальної комунікативної компетентності. Важливим компонентом методики є використання комунікативних, інтерактивних та кейс-орієнтованих вправ, що забезпечують більш глибоке опрацювання навчального матеріалу. Значна увага приділяється роботі з клінічними кейсами, які моделюють реальні ситуації професійного спілкування. Це сприяє розвитку критичного мислення та здатності до аргументованого висловлення думки в контексті клінічних ситуацій. Крім того, застосування рольових ігор та групових дискусій дозволяє студентам удосконалювати вміння взаємодіяти з пацієнтами та колегами англійською мовою. Ефективність методики оцінюється шляхом аналізу змін у рівні навчальних досягнень студентів, їхньої здатності застосовувати мову у професійній діяльності, а також рівня мотивації до її вивчення. Дослідження засвідчує, що застосування такого підходу позитивно впливає на рівень володіння англійською мовою, зокрема на розуміння медичних текстів, здатність до письмового викладу думок і правильне використання термінології. Значний прогрес спостерігається також у здатності студентів здійснювати переклад та застосовувати отримані знання у клінічних сценаріях. Хоча певні аспекти, такі як активне використання спеціалізованої лексики в реальних

медичних ситуаціях, ще потребують вдосконалення, загальна ефективність навчання значно підвищується.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням, медичні заклади вищої освіти, медична лексика, професійна комунікація, іншомовна комунікативна компетентність, оцінка ефективності.

Summary. *The article examines the features of the author's methodology for teaching English in medical higher education institutions, which is based on a modular approach and the integration of theoretical and practical aspects of learning. The proposed methodology structures the learning process according to a scheme that combines several theoretical lessons with practical sessions, allowing students to gradually acquire professional vocabulary and apply it more effectively in specialized settings. This approach promotes the development of speaking and writing skills, expands vocabulary, improves listening comprehension, and enhances overall communicative competence. An essential component of the methodology is the use of communicative, interactive, and case-based exercises, which provide a deeper understanding of the learning material. Particular attention is paid to working with clinical cases that simulate real professional communication situations. This contributes to the development of critical thinking and the ability to express opinions argumentatively in a clinical context. Additionally, role-playing games and group discussions help students refine their ability to interact with patients and colleagues in English. The effectiveness of the methodology is assessed by analyzing changes in students' academic performance, their ability to use English in professional settings, and their motivation to study the language. The study demonstrates that applying this approach positively impacts students' proficiency in English, particularly in understanding medical texts, structuring written thoughts, and using terminology accurately. Significant progress is also observed in students' ability to translate and apply acquired knowledge in clinical scenarios. Although certain aspects, such as the active use of specialized vocabulary in real medical situations, still require improvement, the overall effectiveness of the learning process is significantly enhanced.*

Key words: *English for specific purposes, medical higher education institutions, medical vocabulary, professional communication, foreign language communicative competence, effectiveness assessment.*

Вступ. В умовах глобалізації та інтеграції сучасної медичної науки в міжнародний простір володіння англійською мовою стає невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх медичних працівників. Медична галузь вимагає від фахівців не лише базового знання мови, а й здатності застосовувати її у професійному середовищі: вести документацію, спілкуватися з колегами, читати та аналізувати наукові дослідження, а також працювати з пацієнтами, для яких англійська є основною чи другою мовою спілкування.

Наявні дослідження висвітлюють різні аспекти навчання англійської мови у медичних закладах вищої освіти, зокрема організаційні,

лінгвістичні та методичні підходи. Однак, незважаючи на значний внесок дослідників у розвиток цієї сфери, аналіз джерел вказує на певні прогалини, які зумовили необхідність розробки авторської методики.

Частина досліджень (В. Є. Абрамович [1], В. В. Білько [2]) зосереджена на загальних організаційно-педагогічних умовах викладання англійської мови у медичних ЗВО, зокрема в умовах кризових ситуацій та в міжнародному контексті. Важливість таких досліджень є очевидною, проте вони не містять детального аналізу конкретних методик навчання, що забезпечують ефективне засвоєння медичної термінології та розвиток професійної комунікації.

Інші роботи (О. С. Канюк [3], Ю. П. Карпенко [4], Л. Усик [9]) акцентують увагу на особливостях викладання англійської мови для студентів-медиків та питаннях формування їхньої професійної компетентності. Водночас у них бракує комплексного підходу, що інтегрує теоретичне навчання з практичними кейсами та використанням комунікативних технологій.

Окремі автори (Р. Прибора [6], О. І. Снітовська [8]) розглядають впровадження кейс-методу та використання нестандартних навчальних ресурсів, таких як художні твори. Проте, хоча кейс-метод широко застосовується, у дослідженнях недостатньо уваги приділено його систематичному поєднанню з іншими елементами навчання, що б забезпечило комплексний розвиток мовної компетентності студентів.

Також у представленій літературі (І. Р. Плавуцька [5], В. С. Хромова [10]) аналізуються питання термінології та перекладу, що є важливим аспектом медичної англійської. Однак ці дослідження більше зосереджені на лінгвістичних аспектах термінології, а не на її практичному застосуванні у професійній діяльності майбутніх лікарів.

Окремо варто згадати дослідження Н. Я. Скіби [7], яке визнає поняття «іноземна мова за професійним спрямуванням» та його структурні елементи. Це дає фундаментальне розуміння специфіки викладання мови у професійному контексті. Однак у роботі недостатньо розглянуто особливості навчання медичної англійської, що є важливим для формування спеціалізованої методики викладання.

Отже, аналіз наукових джерел вказує на те, що наявні дослідження розглядають окремі аспекти навчання англійської мови у медичних ЗВО, проте вони не пропонують цілісної методики, яка б інтегрувала модульний підхід, поєднання теорії та практики, комунікативні й інтерактивні методи навчання, а також активне використання клінічних кейсів.

Викладання англійської мови за професійним спрямуванням у медичних закладах вищої освіти спрямоване не лише на оволодіння

мовними навичками, але й на розвиток комунікативної компетенції, необхідної для ефективної взаємодії з колегами, пацієнтами та науковою спільнотою. Однак наявні методики навчання часто мають загальний характер і не враховують специфіку медичної сфери. Багато курсів зосереджені переважно на вивченні мови в цілому, без достатньої уваги до фахової термінології, реальних клінічних ситуацій та потреб студентів-медиків. Це суттєво знижує їхню практичну ефективність та ускладнює застосування отриманих знань у реальних робочих умовах.

З огляду на це нами було розроблено авторську методику викладання, що базується на інтеграції теоретичних знань та практичних навичок, а також враховує реальні комунікативні потреби медичних працівників. Запропонований підхід дозволяє забезпечити студентам більш ефективне засвоєння професійної англійської мови, підвищити їхню мовну компетентність та готовність до практичного використання отриманих знань у клінічній практиці.

У відповідності з вищесказаним **метою статті** є доведення ефективності використання авторської методики у процесі навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів медичних закладів вищої освіти.

Методологія та методи дослідження. Досягнення зазначеної мети здійснюється за такими етапами: 1) накопичення даних, що засвідчують ступінь ефективності запропонованої методики; 2) математична і статистична обробка відповідної інформації; 3) формулювання висновків стосовно результативності авторської методики викладання англійської мови за професійним спрямуванням.

Загалом проведене дослідження було реалізовано за таким сценарієм: 1) розробка методики оцінювання рівня володіння студентами англійською мовою у професійному контексті; 2) проведення констатуючого експерименту, в рамках якого здійснювалося первинне оцінювання відповідних компетенцій; 3) впровадження авторської методики на етапі формуючого експерименту; 4) проведення контрольного експерименту для повторного оцінювання студентів – майбутніх медиків; 5) математичний підрахунок результатів за кожним з оцінюваних критеріїв; 6) порівняльний аналіз даних констатуючого та контрольного експерименту. Усі розрахунки здійснено із залученням статистичного процесора Statistica 10.0. Дослідження здійснено на базі Одеського національного медичного університету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторська методика складається з чотирьох модулів, кожний із яких включає по три комплексні заняття і по одному практичному.

Перший модуль має назву «Вступ до медичної англійської». Перше комплексне заняття «Вступ до курсу. Основна медична термінологія. Латинські та грецькі корені» передбачає виконання вправ із термінологічними картками, вправ на відповідність та складання визначень. Друге комплексне заняття «Будова людського тіла. Анатомічна термінологія» містить вправи на опис частин тіла, роботу з анатомічними схемами, класифікацію термінів. Третє комплексне заняття «Фізіологічні процеси та системи організму» передбачає вправи на заповнення пропусків у текстах, складання описів процесів, групові обговорення. Практичне заняття «Використання медичних термінів у професійному спілкуванні (case studies, ситуаційні завдання)» містить різнотипні рольові ігри, переклад і аналіз професійних текстів.

Другий модуль має назву «Комунікація з пацієнтами та колегами». Перше комплексне заняття «Основи професійної комунікації. Опитування пацієнта» включає вправи на створення діалогів та аналіз відео зі спілкування лікарів. Друге комплексне заняття «Опис симптомів та скарг. Медичний огляд» містить вправи на опис фотографій та складання питань для опитування пацієнтів. Третє комплексне заняття «Інструкції та рекомендації для пацієнтів» передбачає вправи на формулювання інструкцій, аудіювання та відтворення інформації. Практичне заняття «Рольові ігри: лікар та пацієнт, симуляція прийому пацієнта» включає вправи на розігрування сценаріїв та оцінку комунікативних стратегій.

Третій модуль має назву «Діагностика та лікування». Перше комплексне заняття «Діагностичні процедури та тести. Інтерпретація результатів» містить вправи на роботу з медичними звітами та аналіз клінічних випадків. Друге комплексне заняття «Лікарські засоби та методи лікування» передбачає вправи на заповнення таблиць та дискусії про варіанти лікування. Третє комплексне заняття «Хірургічні втручання та невідкладна допомога» включає вправи на перегляд відео та складання алгоритмів дій. Практичне заняття «Аналіз медичних текстів та клінічних випадків» передбачає вправи на групу роботу, складання узагальнень та висновків.

Четвертий модуль має назву «Професійна документація та академічне письмо». Перше комплексне заняття «Медична документація: виписки, рецепти, звіти» охоплює вправи на аналіз та складання документів, заповнення формулярів. Друге комплексне заняття «Оформлення медичних статей та наукових доповідей» містить такі вправи, як написання анотацій, редагування текстів. Третє комплексне заняття «Медична етика та особливості міжнародної медичної комунікації» включає такі вправи, як аналіз кейсів, дискусії, аргу-

ментація позиції. Практичне заняття «Написання медичних звітів та академічних статей» передбачає вправи на групову роботу та презентацію власних текстів.

Ступінь ефективності запропонованої авторської методики вимірюється за такими критеріями:

1) рівень володіння медичною термінологією – здатність правильно використовувати та пояснювати спеціалізовані терміни;

2) комунікативні навички – вміння ефективно спілкуватися з пацієнтами та колегами англійською мовою;

3) аудіювання – розуміння медичних діалогів, інструкцій лікаря, доповідей та аудіо матеріалів;

4) читання та аналіз медичних текстів – здатність працювати з науковими статтями, історіями хвороби, інструкціями;

5) письмова компетенція – оформлення медичних документів (виписки, рецепти, історії хвороби, звіти).

6) здатність до перекладу – правильний переклад медичних текстів без спотворення змісту;

7) використання професійної лексики в клінічних ситуаціях – уміння коментувати діагнози, план лікування, результати аналізів;

8) здатність до аргументованого висловлення думки – участь у дискусіях на медичні теми, обґрунтування рішень;

9) розв’язання клінічних кейсів – застосування отриманих знань у змодельованих медичних ситуаціях;

10) мотивація та активність у навчанні – самостійна робота, участь у дискусіях, готовність застосовувати англійську мову в реальних умовах.

Проведене дослідження виявило, що на етапі констатуючого експерименту за критерієм «рівень володіння медичною термінологією» низький рівень виявлений у 49% студентів, середній – у 31%, високий – у 20%; за критерієм «комунікативні навички» низький рівень характерний для 40% здобувачів освіти, середній – також для 40%, високий – для 20%; за критерієм «аудіювання» низький рівень притаманний 51% студентів, середній – 18%, високий – 31%; за критерієм «читання та аналіз медичних текстів» низький рівень показали 40% здобувачів освіти, середній рівень – 18%, високий – 42%; за критерієм «письмова компетенція» низький рівень виявлений у 49% студентів, середній рівень – у 40%, високий – у 11%; за критерієм «здатність до перекладу» низький рівень продемонстрували 29% здобувачів освіти, середній – 49%, високий – 22%; за критерієм «використання професійної лексики в клінічних ситуаціях» низький рівень характерний для 73% студентів, середній – для 27%, високий рівень не зафіксований; за критерієм «здатність до аргументованого

висловлення думки» низький рівень показали 31% здобувачів освіти, середній – 51%, високий – 19%; за критерієм «розв’язання клінічних кейсів» низький рівень виявлений у 38% студентів, середній – у 53%, високий – у 9%; за критерієм «мотивація та активність» у навчанні низький рівень притаманний 62% здобувачів освіти, середній – 29%, високий – 9%.

Констатуючий експеримент засвідчив наступне:

1) загальний рівень засвоєння медичної англійської мови учасниками є низьким або ближчим до середнього, що свідчить про недостатню ефективність навчального процесу та потребу в доопрацюванні методики;

2) найвищі показники спостерігаються у читанні та аналізі медичних текстів (2,02) та здатності до перекладу (1,93), що свідчить про відносно кращий розвиток пасивних навичок (сприйняття інформації) у порівнянні з активним мовленням;

3) найнижчі результати зафіксовані у використанні професійної лексики в клінічних ситуаціях (1,27) та мотивації й активності у навчанні (1,47). Це може свідчити про складність практичного застосування набутих знань та недостатню зацікавленість студентів у процесі навчання;

4) комунікативні навички (1,8), аудіювання (1,8), здатність до аргументованого висловлення думки (1,87) та розв’язання клінічних кейсів (1,71) демонструють потребу в покращенні інтерактивних методів навчання та розвитку усного мовлення;

5) письмова компетенція (1,62) також є низькою, що може вказувати на недостатню увагу до письмових завдань або їх складність для учасників.

На етапі контрольного експерименту дослідження показало, що за критерієм «рівень володіння медичною термінологією» низький рівень виявлений в 11% студентів, середній – у 58%, високий – у 31%; за критерієм «комунікативні навички» низький рівень характерний для 20% здобувачів освіти, середній рівень – для 29%, високий – для 51%; за критерієм «аудіювання» низький рівень продемонстрували 20% студентів, середній – 31%, високий – 49%; за критерієм «читання та аналіз медичних текстів» низький рівень притаманний 11% здобувачів освіти, середній рівень – 29%, високий – 60%; за критерієм «письмова компетенція» на низькому рівні не залишився ніхто, середній рівень показали 58% студентів, високий – 42%; за критерієм «здатність до перекладу» низький рівень не зафіксований, середній рівень характерний для 38% здобувачів освіти, високий – для 62%; за критерієм «використання професійної лексики в клінічних ситуаціях» низький рівень виявлений у 31% сту-

дентів, середній – у 51%, високий – у 18%; за критерієм «здатність до аргументованого висловлення думки» низький рівень не показав ніхто, середній рівень – 60% здобувачів освіти, високий – 40%; за критерієм розв’язання клінічних кейсів низький рівень притаманний 9% студентів, середній – 49%, високий – 42%; за критерієм «мотивація та активність у навчанні» низький рівень зафіксований у 22% здобувачів освіти, середній – у 49%, високий – у 29%.

Контрольний експеримент дозволив дійти таких висновків:

1) усі показники зросли, що свідчить про ефективність методики. Найбільше покращилися здатність до перекладу (+0,69), письмова компетенція (+0,8) та читання і аналіз медичних текстів (+0,47). Це означає, що методика сприяє розвитку як пасивних, так і активних мовних навичок.

2) комунікативні навички (+0,51), аудіювання (+0,49), здатність до аргументованого висловлення думки (+0,53) та розв’язання клінічних кейсів (+0,62) також значно покращилися, що свідчить про вдосконалення інтерактивних методів навчання.

3) використання професійної лексики в клінічних ситуаціях залишається найнижчим (1,87, покращення на +0,6), хоча й зросло. Це вказує на необхідність ще більшої практичної спрямованості занять;

4) мотивація та активність у навчанні зросли на +0,6 (до 2,07), що говорить про підвищений інтерес студентів до навчання, але цей показник все ще залишається відносно невисоким.

Таким чином, авторська методика показала позитивний ефект, значно покращивши як теоретичні, так і практичні навички студентів. Разом із тим, у подальшому слід приділити додаткову увагу використанню професійної лексики в клінічних ситуаціях та мотивації студентів.

Висновки з дослідження. Результати дослідження підтверджують ефективність авторської методики у формуванні мовних компетенцій студентів медичних спеціальностей. Найсуттєвіші покращення зафіксовані у здатності студентів до перекладу, розвитку письмової компетенції та розуміння професійної літератури, що свідчить про позитивний вплив методики на академічну підготовку. Водночас відносно низький приріст рівня використання медичної термінології в клінічних ситуаціях вказує на необхідність вдосконалення практичного аспекту навчання шляхом розширення кількості інтерактивних занять і рольових ігор. Аналіз показав, що застосування кейс-методу та проблемно-орієнтованого навчання сприяє розвитку критичного мислення і покращує комунікативні навички. Додатковим позитивним ефектом методики є зростання рівня мотивації студентів, що може мати довгострокові наслідки для їхньої професійної

підготовки. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оптимізацію навчального процесу та розробку додаткових інструментів для підвищення рівня володіння медичною англійською мовою у реальних клінічних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович В. Є., Мокрієнко Е. М., Лазор Н. В. Організаційно-педагогічні умови англійської підготовки у вищій медичній освіті Франції. *Одеський медичний журнал*. 2023. № 1(182). С. 104–107.
2. Білько В. В., Борзих О. А., Лавренко А. В., Кайдашев І. П. Проблеми та перспективи формування англійського освітнього середовища в медичній освіті в умовах кризових ситуацій. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2023. Вип. 4(84). Т. 23. С. 269–272.
3. Канюк О. С. Особливості викладання курсу «Англійська мова професійного спрямування для студентів-медиків». *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 49. Т. 1. С. 55–58.
4. Карпенко Ю. П. Особливості вивчення англійської мови майбутніми лікарями. *Молодий вчений*. 2020. № 2(78). С. 116–119.
5. Плавуцька І. Р., Мартиць Ю. М. Застосування професійної медико-технічної термінології в процесі викладання окремих дисциплін англійською мовою. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 7(13). С. 711–728.
6. Прибора Р. Метод кейсів на заняттях з англійської мови професійного спрямування у вищих медичних навчальних закладах. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 21. Т. 2. С. 132–137.
7. Скіба Н. Я. Поняття «іноземна мова» за професійним спрямуванням, його сутність і структура. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 2. С. 48–52.
8. Снітовська О. І., Царик Г. М. Методика викладання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням (медична англійська)» (на базі художніх творів А. Крісті) за допомогою інтернет-ресурсу. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 27. С. 164–171.
9. Усик Л., Чорна В., Петухова О. Формування професійної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 3. С. 51–57.
10. Хромова В. С., Божук А. О. Термінологічні аспекти англо-українського перекладу текстів з тактичної медицини. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. № 6. Т. 35(74). С. 126–132.